

DÜŞÜNENLERİN DÜŞÜNCELERİ

Büyük dostum Halide Edip

M EŞRUTİYET inkılabının ilk sonuçlarından biri basın ve edebiyat âlemimizde adları hiç işitilmemiş bir yazar ve şair kalabalığının türemesi olmuştur. Herhangi gazete veya dergiyi açtığımız zaman — ki bunların sayısı da sayılmayacak kadar çoktu — gözümüz önüne bir yazının bir şiirin altında daima yeni bir imza çıkıyor ve birini aklımızda tutmaya vakit kalmadan öbürüyle karşılaşıyorduk.

İşte o tarihlerde bir «Halide Saliha» (Halide Edip Adıvar) imzası da bize ilk defa, bütün bunlar arasından görünmüş, fakat çoğumuzun zihnine hiç silinmemesiye nakışlanmıştı. Üzerinden 56 yıl geçti hâlâ hatırlıyorum. Bu, hürriyet mücahitlerinden Nuri Bey

adında bir zata dair Tanin Gazetesinin ikinci sayfasına basılmış bir yazının altında idi ve bunun hiç bilmediğimiz kadın yazarın, bize hiç tanımadığımız o hürriyet mücahidinin meşrutiyet inkılabı-

Yazan :

Yakup Kadri KARAOSMANOĞLU

na erişmeden ölüsüne acıyordu. Ama öyle içli, öyle dokunaklı bir dille ki, sadece bir günlük gazete «Nekrolojisi» mahiyetini taşıması lazım gelen o yazıya âdeta yüksek derece bir edebî değer vermekte idi. Bundan başka uslubunun da özgür ve özel bir çeşnişi vardı. Kendinden önceki nesille-

rin hiç birine benzemiyordu ve o zamanki yazı Türkçesine yeni bir ses, yeni bir ahenk getirmiş gibiydi.

Halide Edib'in bunu takip eden edebî yazılarında bu sesin ve bu

Gene bu sayededir ki, büyük romancının «Handan», «Seviye-i Talip» ve «Mev'ud Hüküm» romanları kelimelerle anlatılan hikâyelerden ziyade birer senfoniyi andırmıştır. Nitekim bu görüşümü onunla yakından tanışmak şerefine erdiğim zaman bizzat kendisine söyleyince hiç itiraz etmemiş «Kimbilir, belki de öyledir» demişti.

Lâkin günün birinde Halide Edip bu öz sanatçı tarafından yavaş yavaş uzaklaşıp kendini millet ve memleket dâvalarına vermeye başladıktan sonra ister istemez, bir nevi realizme daha doğrusu Fransızların «Engage» dedikleri edebiyata kaymıştır. İyi mi etmiştir, fena mı? Onu burada mütalâa edecek değilim. Çünkü ben onunla birlikte aynı istihaleyi geçirmişimdir ve Halide Edip'le münasebetlerimiz de asıl bundan sonra samimi bir dostluk halini almıştır.

Milli Mücadele devrinde, Ankara'da, Kalaba köyünün bir çiftlik binasında olsun, harb cephesinde, Polatlı'nın han odalarında bir arada geçirdiğimiz uzun zamanlar boyunca Kurtuluş Savaşının tozundan dumanından baş alıp da edebiyat ve san'attan bahsetmek fırsatını bulamazdık.

Yalnız Sakarya Meydan Muharebesi kazanıldıktan sonra Garp Cephesi Karargâhının Sivrihisar kasabasına nakletmesi üzerine rahat sayılabilecek bir yaşama şartına kavuştuğumuz günlerin birinde Halide Edip bana bir Milli Mücadele romanı yazmak niyetinde olup olmadığını sormuş, ben de ona «Evet» demiştim. Hattâ şimdiden adımı bile koymuş bulunuyorum: «Ateşten Gömlek». Bu ad Halide Edib'in o kadar hoşuna gitmişti ki «Ya siz bir roman yazmayacak mısınız?» diye sorduğum zaman «Yazmak isterim fakat Ateşten Gömlek başlığını bana verirseniz» demişti. Bunun üzerinedir ki, zaferden sonra o «Ateşten Gömlek», ben de «Ankara» ile «Yaban» romanlarını yazmıştık...

Birkaç yıl sonra, yollarımız nazıl ayrıldı bilmiyorum. Aramıza politika denilen ifritin gölgesi mi girmişti? San'at hakkındaki düşüncülerimiz gibi millet ve memleket dâvalarını görüşlerimiz mi değişmişti? Son yıllarda kendisinden uzaklaşır gibi olmuştum. Ölümünü haber alınca duyduğum acıyı itiraf ederim ki, bunun için bir hicrana benzetiyorum.

DÜZELTME

Önceki gün Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun «Büyük Dostum Halide Edip» başlıklı Ankara'dan verilen yazısında bazı yanlışlıklar olmuştur. Aşağıda düzeltereğimiz bu yanlışlıklar dolayısıyla okuyucularımızdan özür dileriz.

- 1 — İkinci sütunun dördüncü satırının sonundaki «yazarın» «yazar»
- 2 — Aynı sütunun ondördüncü satırında «özgür» «özgün»
- 3 — Gene bu sütunun onbeşinci satırının sonunda «nesillerin» «nesirlerin»
- 4 — Üçüncü sütunun onuncu satırında «görecektir» «görülecektir»
- 5 — Dördüncü sütundaki «Han Odalarında» sonuna da bir «olsun» ilâve edilecektir.

Taha Toros Arşivi

* 0 0 1 5 1 4 2 0 6 0 0 6 *